

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного біотехнологічного
університету
доктору економічних наук, професору
Гацько Анатолію Федоровичу*

**ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Суркової Вікторії Олегівни
на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських
підприємств», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
073 «Менеджмент»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Суркової Вікторії Олегівни присвячена дослідженню важливих науково-практичних проблем, що пов'язані з підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Тема представленої дисертаційної роботи є вкрай актуальною у сучасному світі. Сільське господарство відіграє важливу роль у забезпеченні продовольства для населення та стійкості економіки багатьох країн. Однак воно також стикається зі значними викликами, такими як зміни клімату, зростаюча конкуренція на світових ринках, а також потреба у підвищенні продуктивності та ефективності виробництва.

Впровадження інновацій у сільське господарство може бути вирішальним фактором для підвищення його конкурентоспроможності, зменшення впливу негативних факторів на врожаї та якість продукції, а також для забезпечення сталого розвитку цього сектору. Дослідження, що стосується інноваційної діяльності в сільському господарстві, мають велику потенційну користь для підвищення якості та кількості сільськогосподарської продукції, розвитку сільськогосподарських підприємств, зменшення втрат і впливу на навколишнє середовище, а також для забезпечення стабільного утримання сільських територій та зайнятості населення.

Відтак, розробка дієвих механізмів підвищення інноваційної активності сільськогосподарських підприємств має практичне значення та потребує подальшого вдосконалення із врахування мінливості зовнішнього середовища, особливостей функціонування суб'єктів сільськогосподарської діяльності та розвитку інформаційних технологій.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного аграрного університету ім.В.В.Докучаєва за темою «Економіко-правові засади управління земельними ресурсами на основі землевпорядного та кадастрового механізмів» (номер державної реєстрації 0116U003885) та Державного біотехнологічного університету за темою: «Теоретико-методологічні засади управління земельними ресурсами та розвиток національної економіки в умовах забезпечення сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0121U109407).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Мета роботи, завдання, спрямовані на її досягнення, повністю відповідають загальному плану дисертаційної роботи. Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, оскільки вона забезпечується: коректністю обраної методології дослідження; аналізом сучасного стану досліджень в заявленій предметній області, комплексним застосуванням теоретичних та експериментальних методів дослідження; експертним оцінюванням з визначенням рівня узгодженості думок експертів шляхом розрахунку коефіцієнта конкордації Кандела; адекватною добіркою використаних літературних джерел. Висновки та рекомендації, які сформульовані у дисертації, цілком обґрунтовано й підтверджено результатами дослідження та практичними впровадженням.

4. Достовірність та новизна наукових досліджень, отриманих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи Суркової Вікторії Олегівни полягає в отриманні розв'язання наукової задачі вдосконалення механізмів управління інноваційної діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Результативними ознаками опанованої дисертації, які визначені нами як такі, що належать до надбань автора і становлять наукову новизну є наступні:

-удосконалено - архітектурну композицію інституційного середовища інноваційного розвитку підприємств агросфери, яка структурно включає інституції, середовище та фактори реалізації інноваційного потенціалу агроформувань та стратегічно орієнтована на створення інклюзивної інфраструктури інноваційного розвитку агросфери; механізм управління ризиками інноваційного розвитку на сільськогосподарському підприємстві, який відрізняється послідовністю етапів управління ризиками, які взаємопов'язані із об'єктом ризику і факторами ризику, які формуються під впливом чинників

зовнішнього середовища і параметрами внутрішнього середовища, що в свою чергу залежить від оцінювання суб'єктом ризику; методичний підхід до обґрунтування конфігурації фінансового механізму підвищення інноваційної активності бізнес-суб'єктів агросфери, у основу якого, на відміну від існуючих моделей, покладено драйверну функцію інноваційних фінансів; механізм управління ризиками інноваційного розвитку на сільськогосподарському підприємстві, який відрізняється послідовність етапів управління ризиками, які взаємопов'язані із об'єктом ризику і факторами ризику, які формуються під впливом чинників зовнішнього середовища і параметрами внутрішнього середовища, що в свою чергу залежить від оцінювання суб'єктом ризику; механізм управління ризиками інноваційного розвитку на сільськогосподарському підприємстві, який відрізняється послідовність етапів управління ризиками, які взаємопов'язані із об'єктом ризику і факторами ризику, які формуються під впливом чинників зовнішнього середовища і параметрами внутрішнього середовища, що в свою чергу залежить від оцінювання суб'єктом ризику.

-дістало подальшого розвитку - методичні аспекти обґрунтування площини базових функцій інноваційних фінансів, як ядра фінансового механізму підвищення інноваційної активності бізнес-суб'єктів агросфери; система функціонування параметрів аграрних інноваційних digital-платформ; запропоновано методичний підхід до стратегічного планування інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, заснований на суб'єктно-орієнтованому механізмі реалізації стратегічного портфелю інновацій, в основу якого закладено диференціація проектів в залежності від суб'єктів інновацій; управління впровадженням інновацій на сільськогосподарських підприємствах, яке, на відміну від існуючих, передбачає врахування специфічних рис інновацій для основних напрямів діяльності сільськогосподарських підприємств (тваринництва і рослинництва), класифікації на групи технічних, технологічних, управлінських і соціально-економічних із підтримкою їх впровадження у формі технології, розробленої відповідно до вдосконаленого інструментарію оцінювання ефективності впровадження інновацій.

Варто відзначити належний рівень достовірності одержаних результатів дослідження і практичних рекомендацій дисертантки, що підтверджується відповідними довідками. Враховуючи це, зроблено висновок про те, що одержані результати та висновки є достовірними.

5. Практичне значення одержаних результатів

Основні результати дослідження мають практичне спрямування і можуть бути використані в діяльності. Результати дослідження схвалено та прийнято до впровадження: ДП ДГ «Елітне» Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України (довідка № 24/04 від 24.04.2023 р.) та ТОВ «АГРО-НОВА»

Золочівського району Харківської області (довідка № 35 від 17.05.2023). Теоретичні та методичні положення дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі Державного біотехнологічного університету (довідка № 02-047 від 09.05.2023 р.).

6. Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях

Основні положення дисертаційної роботи викладено в 9 наукових працях загальним обсягом 3,4 ум.-друк. арк., а саме у вітчизняних наукових фахових виданнях опубліковано 6 статей та 3 тези матеріалів конференцій.

Профіль видань і зміст наукових праць відповідають встановленим вимогам щодо повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальності «Менеджмент» в галузі знань «Управління та адміністрування».

7. Структура, стиль та мова дисертаційної роботи

Дисертаційна робота написана державною мовою, виконана в науковому стилі на 182 сторінках основного тексту, містить 24 таблиці, 39 рисунків, 3 додатки. Складається з анотацій (українською та англійськими мовами), змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, що включає 172 найменування.

Зміст дисертації повністю висвітлює наукові результати та їх використання у практичній діяльності в процесі вдосконалення існуючого інструментарію впровадження інновацій в діяльність суб'єктів господарювання сільського господарства.

У вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, продемонстровано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено методи дослідження, охарактеризовано інформаційну базу дослідження, викладено наукову новизну одержаних результатів та представлено їх практичне значення, а також зазначено особистий внесок здобувача в опублікованих працях й подано інформацію про апробацію результатів дисертаційної роботи (с. 17-24)

Перший розділ дисертації присвячено вивченню теоретичних та методичних основ інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах. Досліджено питання еволюції уявлень про сутність інновацій та інноваційної діяльності, особливості інноваційної діяльності сільськогосподарських виробників, зокрема відображено наявний зв'язок між впровадженими інноваціями та економічним потенціалом сільськогосподарських підприємств (рис. 1.4., с. 53). Виділено чинники, що гальмують інноваційні процеси в

аграрному секторі та досліджені методичні принципи визначення ефективності інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах.

У другому розділі проведено дослідження структурно-динамічних тенденцій управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Зокрема визначено вплив інституційного середовища на інноваційну активність сільськогосподарських підприємств та на основі отриманих результатів систематизовано архітектуру інституційного середовища підприємства агросфери (рис. 2.1, с. 82). Автором проведено ґрунтовний аналіз обсягів бюджетної фінансової підтримки інноваційної діяльності та трансферту технологій за пріоритетними напрямками (с. 88-91) та запропоновані напрями удосконалення інституційного середовища (с. 94).

Заслуговує на позитивну оцінку представлене схематичне зображення фінансового механізму підвищення інноваційної активності бізнес-суб'єктів агросфери (рис.2.26), головною метою якого є пошук драйверів, які мають функціонал стимулювання достатності і доступності ресурсів для досягнення даних цілей і завдань.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений побудові та функціонуванню механізмів управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, зокрема наведено авторське бачення системи ризик-менеджменту інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, визначено методичний підхід до обґрунтування портфелю проектів агроінновацій та представлено механізм реалізації стратегічного портфелю інновацій на сільськогосподарських підприємствах (с.175-193). Заслуговує на окрему увагу наведена структурно-логічна схема суб'єктно-орієнтованого механізму реалізації стратегічного портфелю інновацій на сільськогосподарських підприємствах (с. 186), що враховує множинність суб'єктів інновацій та містить достатньо повний опис основних етапів процесу: підготовку, планування, управління та моніторинг.

8. Академічна доброчесність

Очевидних ознак порушення авторкою академічної доброчесності, зокрема випадків оприлюднення, частково або повністю, наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення їх авторства, не виявлено.

9. Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висуваються до дисертації, які подано на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, що виконувалася здобувачем особисто. Тема дисертаційної роботи, її зміст та одержані результати відповідають сфері досліджень спеціальності «Менеджмент». Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі комп'ютерних наук. Це ґрунтовно підтверджено публікаціями, що розкривають основний зміст роботи. Дисертація свідчить про суттєвий особистий внесок здобувача в науку та характеризується єдністю змісту. Дисертація розміщена на офіційному сайті закладу вищої освіти

10. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, варто відзначити наступні дискусійні положення і зауваження до змісту дисертаційної роботи.

1. Автору роботи слід чітко розмежовувати понятійно-категоріальний апарат і бути коректним у використанні синонімів, наприклад агроінновації й інновації у сільському господарстві; сільськогосподарські підприємства й підприємства агросфери тощо.
2. Для більш глибокого розкриття теми доцільно було б проаналізувати управління інноваційним розвитком і на макрорівні а не обмежуватися тільки мікрорівнем. Від цього робота б тільки виграла.
3. Окрім запропонованого методичного підходу до обґрунтування конфігурації фінансового механізму підвищення інноваційної активності бізнес-суб'єктів сільського господарства автору доцільно було б розглянути й організаційний механізм що дозволить більш раціонально застосовувати інновації.
4. В теоретичному розділі роботи автор наводить джерела інформації для здійснення інноваційної діяльності. На нашу суб'єктивну думку, до даних джерел варто віднести і нові джерела даних такі як великі дані (Big Data), цифрові сліди, соціальні медіа, які також можуть сприяти отриманню більш повної інформації про інноваційну діяльність господарюючих суб'єктів;
5. Потребують корегування висновки до розділів оскільки вони не в повній мірі відображають зміст самої роботи.

11. Загальний висновок

Дисертаційна робота Суркової Вікторії Олегівни на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073-Менеджмент є самостійною, завершеною науковою працею, яка виконана на актуальну тему. Зазначені зауваження та рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку представленого наукового дослідження. Вважаю, що за своїм змістом, актуальністю, ступенем обґрунтованості та достовірністю одержаних результатів, науковою новизною дисертаційна робота на тему «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Суркова Вікторія Олегівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07-Управління та адміністрування за спеціальністю 073-Менеджмент.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

кандидат економічних наук, доцент,
ректор Приватного закладу вищої освіти
«Харківський технологічний
університет «ШАГ»

Олена ДУДНИК